

Kolm soovitus haridusreformiks maakoolist

Alates 1987. aastast on räägitud kriisiseisundis olevast haridussüsteemist, vajadusest seda tõsiselt reformida, kuid tõsiste muudatusteni pole tegelikult kunagi jõutud. Muudatused hariduses on tegelikult reformimisest väga kaugel ja sarnanevad tederetähtede peitmisega kosmeetikasalongis.

Tänane haridussüsteem on teravast konkurentsimaailmas, kus koolid võitlevad olemasolu eest ja püüavad endale haarata võimalikult rohkem õpilasi. Praegu räägime kooli kvaliteedist tõsisemalt kui kunagi varem. Avalikustatud riigieksamite tulemused tõid kaasa koolijuhtide-õpetajate valulise reageeringu, selmet küsida endalt – miks minu kool on sellisel kohal ja kuidas olukorda parandada.

Mida me ootame hariduselt, milline on kvaliteetne haridus, mida me kõik tahame oma lastele võimaldada ja milline kool selleks valida? Need ja veel tuhanded küsimused kerkivad inimeste ette tahes-tahmata. Kõigile neile ei ole suuteline keegi täpset vastust andma. Osaliselt aga kujuneb tõde erinevate arvamuste kokkusulamisest läbi laialdase arutelu. Millal saa-

bub aeg, kus me räägime haridusest ajalehtede esilehekülgedel sama palju kui järjekordsest koolimaja põlengust?

Me tahaksime saada head haridust ja võimalikult odavalt, kuid kahjuks ei ole see võimalik. Sest on ju kvaliteetne rätsepaülikond parem kui vabrikutoodang. Hea haridus on kallis asi ja me ei suuda oma riigis sellele vajaduse järgi raha eraldada.

Tartu Ülikooli rektor Jaak Aaviksoo arvab, et meie haridussüsteemi võrdsustamiseks Põhjamaadega oleks vaja umbes 1,5 miljardit krooni. Sellest pool kuluks õpetajate palkade tõstmiseks (normaalses ühiskonnas on õpetajad umbes 1,4-kordse keskmise sissetulekuga) ja teine pool väga kehvast olukorrast olevate koolimajade remondiks.

Kust selleks aga raha saada? Selleks on mitu võimalust: 1. ühiskonna (erasisikute või ettevõtjate) maksumuudatuste suurendamine; 2. laiem erakapitali kaasamine haridussüsteemi ehk tasuline haridussüsteem; 3. praeguse tobeda olu-

TOOMAS KINK

*Lähte ühisgümnaasiumi
õpetaja
ja direktor*

korra jätkamine; 4. hariduskulude osakaalu suurendamine teiste avalike kulude arvel (kaitsevägi, kultuur, politsei, pensionid). Milline tee on meile kõige vastuvõetavam, tuleb selgitada poliitiliste jõudude kokkuleppel.

Kas oleme valmis tunnistama, et haridussüsteem on tõsiselt kriisis ega vasta enam ühiskonna esitatavatele nõudmistele? Kahtlen selles süga-

valt ja heidan kivi ka kolleegide kapsaaeda, kes pole aru saanud tõsistest probleemidest haridussüsteemis. Pidevalt kurdetakse, et palk on väike, õppematerjale pole, seadused on kehvad, ametnikud lollid, lapsed ei ole õppima motiveeritud, maalt jooksevad helgemad pead linnakoolidesse. Muidugi on igas asjas väike tõetera sees, aga see ei ole takistuseks enese professionaalsele arendamisele, arvuti õppimisele ja omapoolse väikese panuse andmisele kooli arenguks.

Kui me ei ole täna valmis tegema hariduses revolutsioonilisi otsuseid, siis mõne aasta pärast oleme suutelised konkureerima vaid Aaf-

rika riikide haridussüsteemiga ja muutume tõeliseks Euroopa ääremaaks, kuhu investeerimine on mõttetu kvaliteetse tööjõu puudumise tõttu. Konkurentsivõimelisel tööjõul on peale faktiteadmiste ka terve rida sotsiaalseid oskusi, mida õpetajad täna ei oska ise ega ole suutelised pakkuma õpilastele.

Alustagem haridusrevolutsiooni kolmest asjast. Esiteks, anname headele õpetajatele korraliku palka, nõuame neilt väga head tööd ja viime õpetajakoolituse uuele tasemele. Koolijuhid, kes ei tule oma tööga toime, tuleb välja vahetada ning koolide juhtimine viia samale tasemele erafirmadega.

Teiseks, muudame haridussüsteemi finantseerimise ja juhtimise põhimõtteid (sõltumatud haridusringkonnad ja koolikassad, Õpetajate Leht) ning korrastame koolivõrgu. Kehv kool tuleb kinni panna või uute inimestega uuesti luua.

Kolmandaks, haridusseadustiku korrastamine sellise suunitlusega, et see ei muutuks takistuseks kiiremini arenevatele koolidele. Loome haridussüsteemi hindamiseks auditeerimissüsteemi, mis annab tõepärast infot omanikule ja koolidele enestele.